

VRAŽDA V TÁBOŘE
NEJPRESTIŽNĚJŠÍ
ŘÍMSKÉ LEGIE!

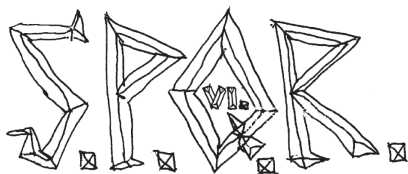
JOHN MADDOX ROBERTS

**CENTURIONA NEMÁ
NIKDO RÁD**

DOKOŘÁN

JOHN MADDOX ROBERTS

**CENTURIONA NEMÁ
NIKDO RÁD**

SPQR – SENATUS POPULUSQUE ROMANUS

TJ. SENÁT A LID ŘÍMSKÝ

DOKOŘÁN

John Maddox Roberts

Centuriona nemá nikdo rád
SPQR VI

© John Maddox Roberts 2001, 2012

Translation © Petra Pachlová, 2009, 2012

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být rozmnožována a rozšiřována jakýmkoli způsobem bez předchozího písemného svolení nakladatele.

Druhé vydání v českém jazyce (první elektronické)
Z anglického originálu *SPQR VI. Nobody Loves a Centurion*

přeložila Petra Pachlová

Odpovědný redaktor Marek Pečenka

Redakce Tereza Ješátková

Obálka Pavel Růt

Sazba Miloš Jirsa (pdf)

Konverze do elektronické verze eReading, s r.o.

Vydalo v roce 2012 nakladatelství

Dokořán s. r. o., Holečkova 9, Praha 5,

dokoran@dokoran.cz, <http://www.dokoran.cz>

- (518. publikace, 55. elektronická, pdf)
- (521. publikace, 58. elektronická, epub)
- (524. publikace, 61. elektronická, mobi)

ISBN 978-80-7363-456-8 (pdf)

ISBN 978-80-7363-459-9 (epub)

ISBN 978-80-7363-462-9 (mobi)

Věnuji

knihkupectví Page One, Too ve městě Albuquerque
a jeho autorské skupině scházející se
každý první pátek v měsíci:
debatěři o literatuře par excellence

MARTOVO POLE

Pahorek Quirinal

Pahorek Viminal

ČTVRT' SUBURA

Pahorek Kapitol

Pahorek Esquilin

Pahorek Palatin

Pahorek Caelius

Pahorek Aventin

Tiberský ostrov

k esquilinské pláni →

ŘÍM

v roce 61 př. n. l.

0 míle 1/4

1. Saturnův chrám
2. Jupiterův chrám
3. Chrám bohyně Vesty
4. Rostra (řečniště)
5. Archiv
6. Kurie (sídlo senátu)
7. Vězení
8. Circus maximus
9. Ciceronův dům
10. Klaudiův dům
11. Deciovův dům
12. Forum Romanum
13. Bazilika
14. Kolový most
15. Aemiliův most
16. Fabriciův most
17. Cestiův most
18. Tarpejská skála
19. Dobytčí trh

I

Veškerou vinu dávám Alexandru Velikému. Od okamžiku, kdy se ten mrňavý makedonský blbeček rozhodl dobýt celý svět dřív, než mu začnou růst vousy, každý pitomec s mečem a slušným párem bot se snaží vykonat totéž. V době mého mládí bylo v Římě takových rádobyalexandrů hodně. Alexandrem se chtěl stát Marius. Zkoušel to Sulla. Snažil se i Lukullus. Objevili se i další, ale ti si nedokázali vybudovat ani takovou pověst, jakou měli zmínění muži.

Pompeius měl k úspěchu jen krůček. Protože Řím byl republikou, nemohl jednoduše zdědit armádu jako Alexandr, a sám byl příliš líný, aby se namáhal vykonáváním úřadů nezbytných k vyššímu vojenskému velení. Proto donutil své pokorné tribuny, aby shromážděním protlačili zákony, které mu zajišťovaly dostatek pravomoci, a prohlásili, že mu výjimečný stav nedovoluje vrátit se do Říma, aby se o úřad ucházel. Obvykle si ten výjimečný stav vytvořil sám. Nejčastěji mu tribunové svěřili velení až poté, co někdo schopnější odvedl veškeré boje, a na Pompeia pak zbylo jen zabíjení a plenění. Ale to jen ukazuje, že byl Pompeius chytřejší než Alexandr. Římané jsou obvykle chytřejší než cizinci.

Římany zřídka kdy zadrželi nepřátelští velitelé. Mnohem častěji se o to postarají jejich političtí nepřátelé doma. Skrytý politický boj se stal zhoubou republiky, ale nejspíš nás na víc než dvě stě let uchránil před monarchií.

Alexandr obvykle bojoval s Peršany, kteří mu kolikrát sami hodně pomohli. Řím nikdy nestál proti žádnému Dariovi. Ale-

xandr se mu postavil dvakrát a Darius dvakrát utekl při první srážce jako zpráskaný pes a opustil svou armádu, tábor, doprovodný konvoj i manželky. Všichni nepřátelé Římanů byli tvrdě bojující surovci, kteří nás hrozně zdecimovali, než přišli k rozumu, uklidnili se a začali platit daně. Alexandr nikdy nemusel čelit Hannibalovi. Kdyby k tomu došlo, rovnýma nohama by se vrátil do Makedonie počítat ovce, což je v podstatě jediné, v čem jsou Makedonci dobří.

Nejnepravděpodobnější uchazeč ze všech byl Gaius Julius Caesar a právě on se k Alexandrově císařské koruně dostal ze všech nejbliž. K mé nekonečné hrůze jsem to byl právě já, kdo mu ji málem pomohl získat.

Byla to dlouhá cesta a navíc v příšerné roční době. Pozdní zima přináší na italský poloostrov nejhorší počasí a v Galii není o nic líp. Pochopitelně by bývalo mnohem rychlejší plavit se z Ostie do Massilie, ale plavbu po moři nesnáším stejně jako kterákoli jiná rozumná lidská bytost. Tak jsem se vypravil se svým otrokem Hermem a dvěma naloženými mulami z Říma vzhůru podél pobřeží přes Tuscii a Ligurii do Provence.

Nemusím zdůrazňovat, že jsem nehledal vojenskou slávu. Musel jsem opustit Řím, protože můj úhlavní nepřítel Klodius získal na tento rok tribunát a dostal se do pozice, která mu umožňovala páchat nezměrné škody. Během jeho ročního úřadování neexistoval nikdo, kdo by mu v tom mohl zabránit. Navíc mě moje rodina připravovala na vyšší úřad a já si potřeboval připsat pár dalších vojenských tažení, abych splnil podmínky pro kandidaturu na úřad prétora. Když patriarchové mé rodiny vydají rozkazy, kdokoli nesoucí jméno Caecilius Metellus se jim musí podřídít.

Tenkrát jsme patřili ke zdaleka nejvýznamnějším plebejským rodinám. *Gens* Caecilia byl prastarý, neuvěřitelně početný a ne-

výslovně vznešený a slavný; od založení republiky se ve funkci konzulů vystřídala řada jeho příslušníků. Můj otec zastával každý z úřadů spadajících pod *cursus honorum* i *non-cursus* úřady od vojenského tribuna, edila, tribuna lidu až po cenzora.

Pochopitelně mi bylo jasné, že mě při snaze získat vojenskou způsobilost mohou zabít. Ale jak jsem řekl, moje rodina byla až zhoubně početná a bezpochyby by našla náhradníka.

Tak jsem cestoval vzhůru podél pobřeží a nikterak jsem nespěchal; stavoval jsem se u přátel, kdekoli to bylo možné, a přespával v hostincích, bylo-li to nevyhnutelné. A pokud se naskytla příležitost, navštěvoval jsem místní hry a festivaly. Nijak jsem se nehnal, abych se dostal do nejnovější římské války. Ani jako mladíček jsem nikdy netrpěl rozechvělostí nezkušeného rekruta, který se obává, že než se dostane na místo, bude po válečném vzrušení.

Z Ligurie jsme se vydali kolem úpatí Přímořských Alp až do Provence, první z našich mimoitalských držav, jejíž největší předností je, že nám umožňuje dostat se do Španělska, aniž bychom se přitom utopili. Cesta se vinula řadou řeckých koloniálních měst a časem vyústila v Massilii. Bylo to půvabné místo, jakým už kolonie bývají. Když plánujete město na zelené louce, můžete si dát pozor na pořádek, proporce a celkovou harmonii. Města jako Řím, která vyrůstají po několik století, se rozlézají různými směry a chrámy, obytné domy a rybí trhy jsou všechny promíchané dohromady. Massilia byla také nejsevernějším místem, kde jste mohli navštívit slušné lázně. V těch dnech to bylo stále nezávislé město a říkalo si Massalia, protože Řekové neumějí hláskovat.

Formálně byla tato oblast ve válce, takže nastal čas vyhlížet vojensky. Už jsem měl na sobě vojenskou tuniku a boty. Sesedli jsme a Hermes vyndal z vaků naložených na muly mou plnou

zbroj. Hermes byl dobře rostlý mladík, v té době asi osmnáctiletý, s nespornými zločineckými sklony. Každý důstojník potřebuje ve válečném tažení obratného zloděje, aby ho zásoboval nezbytnými potřebami a staral se o jeho pohodlí.

Nejdřív jsem si natáhl tence vypodloženou zbrojní tuniku, na které visela sukně tvořená jednotlivými bohatě zdobenými koženými pásky. Stejně pak splývaly i z ramen. Potom mi Hermes zapnul pancíř. Existují dvě cesty, jak získat velké svaly: jedna vede přes roky usilovného sportovního tréninku, ta druhá přes koupi u zbrojíře. Já si zvolil druhý způsob. Na mém pancíři se rýsovaly vytepané svaly, které by mi záviděl sám Herkules, a doplňovaly je stříbrné bradavky a pečlivě zpracovaný pupík. Mezi mohutnými prsními svaly se hrůzostrašně mračila hlava Gorgony a zaháněla zlo.

Hermes mi na kroužky lemující Gorgonu připevnil rudý vojenský plášť, vybalil přilbu a pečlivě na ni nasadil chochol z bílých koňských žíní. Přilba byla v řeckém stylu s hrotem, který čněl nad očima, bronz byl vyleštěný do oslepujícího lesku a bohatě ji zdobily stříbrné akantové listy. Možná to byl břechtan nebo dub, či dokonce olivovník. Zapomněl jsem, kterému bohu jsem chtěl podlézat, když jsem zbroj kupoval.

Hermes mi zavázal lícní plátky pod bradou a odstoupil, aby mohl obdivovat výsledný obraz. „Pane, vypadáte přesně jako Mars!“

„To je pravda,“ souhlasil jsem. „Možná jsem nenapravitelný civilista, ale aspoň umím vypadat jako voják. Kde mám meč?“

Hermes ho našel a já si ho připjal k bronzovému pásu jako jeden z Homérových hrdinů. Moje pozice nebyla zcela jasná, tak jsem vynechal důstojnickou šerpu. Znovu jsme nasedli a rozjeli se do města, kde mě přijali s patřičným respektem, ale nejbližší římský úředník měl znepokojivé zprávy. Caesar odpochoval

na sever do hor, aby se vypořádal s lidmi, co se nazývají Helvetiové. U jezera Lemannus měli město zvané Genava. Všichni důstojníci a posily se museli co nejrychleji hlásit v Caesarově táboře.

Tohle byl nečekaný vývoj. Ještě nikdy jsem neslyšel, že by se nějaká armáda pohybovala tak čile jako Caesarova. Musel hnát vojáky celou cestu ze střední Itálie dvojnásobnou rychlostí, aby se ocitli u jezera Lemannus tak brzy. Znal jsem Caesarovu celoživotní pověst lenocha a bral jsem to jako zlověstné znamení.

Tak jsme jeli dál a ani jsme se nezastavili na koupel nebo dobrý noční spánek. Naše dny volna skončily, protože Caesar promyšleně připravil místa, kde si jeho důstojníci mohli obstarat čerstvé koně, a neměli tak žádnou výmluvu pro opožděný příjezd. Trest nebyl přesně specifikovaný, ale byl tak zaručený jako smrt, protože jen diktátor má stejnou moc jako římský prokonzul ve své vlastní provincii.

Cesta nás vedla na sever rhônským údolím po levém břehu řeky. Krajina měla své půvaby, ale já neměl náladu je obdivovat. Hermes, který byl obvykle nesnesitelně veselý, se zasmušil. Massilia bylo civilizované místo, ale teď jsme se blížili do srdce Galie, kam před námi proniklo jen pár cestujících kupců.

Minuli jsme řadu malých úhledných vesnic. Jejich obydlí byla většinou kruhová, vystavěná z proutí a malty a zastřešená došky. Honosnější budovy byly hrázděné masivním dřevem a mezery mezi nimi vyplňovalo proutí, cihly nebo kameny nabílené vápnem, aby líbivě kontrastovaly s tmavým dřevem. Pole byla dobře vytyčena, oddělena nízkými, na sucho zděnými zídками, ale bez geometrické přísnosti tak důvěrně známé z římských a egyptských polí.

Lidé, kolem nichž jsme projížděli, si nás prohlíželi se zvědavým zájmem, ale bez nepřátelství. Galové milují barvy a jejich šaty

jsou živě vzorované pestrými proužky a kostičkami. Obě pohlaví nosí masivní šperky, chudí lidé bronzové a zámožní z ryzího zlata.

„Ženy jsou tu ošklivé,“ postěžoval si Hermes, když si všiml pihovatých pletí, tupých nosů a kulatých obličejů, tolik rozdílných od protáhlych, vážných rysů, které obdivovali Římané.

„Věř mi,“ ujistil jsem ho, „čím déle tu budeš, tím lépe budou vypadat.“

„Tihle lidé nepůsobí nijak děsivě,“ prohlásil a snažil se tak sám sebe povzbudit. „Podle toho, co se říká, jsem čekal divoké obry.“

„Tohle jsou většinou venkované a otroci,“ poučil jsem ho. „Vojáci si příliš nešpiní ruce zemědělskou ani jinou prací. Počkej, až uvidíš válečníky. Naplní všechny tvoje nejhorší představy.“

„Jestli jsou Galové tak hrozní,“ ozval se, „jací jsou potom Germáni?“

Jeho otázka se podobala temnému mraku halícímu slunce. „Na ně nechci ani pomyslet.“

Nebylo obtížné najít Caesarův tábor. Římské ležení na barském území je jako město spadlé z nebe do divočiny. Rozkládalo se před námi vedle krásného jezera Lemannus, pravidelné jako šachovnice. Vlastně slovo „tábor“ křivdí tomu, co římská legie vybuduje na každém místě, kde se zastaví na noc. Průzkumný oddíl pochodující přibližně hodinu před samotnou legií nalezne nejdřív vhodné stanoviště, kde vytyčí obvod, brány, hlavní ulice a pretorium. Malými barevnými praporky vyznačí čtverce přidělené jednotlivým kohortám.

Jakmile dorazí legie, vojáci narovnajíc zbraně na hromadu a vytáhnou náradí a košíky na přenášení půdy. Kolem celého obvodu vykopou příkop a na jeho vnitřní straně nakupí hlínu do valu. Na něj postaví palisádu ze zašpičatělých kůlů, které celý den nesli na zádech. Určí hlídky a teprve pak jdou do právě

opevněného tábora vztyčit stany; v každém stanu je osm mužů oddílu, deset oddílů dá setninu, šest setnin je do kohorty a deset kohort do legie – vše rozloženo v pravých úhlech tak neměnně, že v případě nočního poplachu každý muž přesně ví, jakým směrem se vydat a kolik ulic musí projít, aby se dostal ke svému určenému stanovišti na opevnění. Ať se římský legionář nachází kdekoli, v jistém smyslu vždycky žije na stejném místě ve stejném městě.

Už jen pohled na římský vojenský tábor mě naplňuje hrdostí, že jsem Říman, pokud v něm ovšem nemusím pobývat. Říká se, že některé barbarské armády se rovnou vzdaly, když viděly legie stavět tábor. Vedle Caesarova vojenského ležení se rozkládal trošku méně precizní, ale přesto disciplinovaný a uspořádaný tábor pomocných sborů, jednotky povinně vytvořené spojenci nebo najaté jako žoldáci: lučištníci, prakovníci, jízda, lehká pěchota a tak dále. Římští občané válčí pouze jako těžká pěchota v přilbě a pancíři s velkým oválným štítem, s těžkým kopím *pilum*, které vrhnuté zblízka dokáže prorazit nepřátelský štít, a krátkým mečem, jenž je v ruce profesionála děsivě účinný.

„Podívejte na to!“ zvolal Hermes rozjařeně. „Barbaři nikdy nezaútočí na tak mocné místo!“

„Takhle vyhlíží římská síla,“ pověděl jsem mu, protože jsem nechtěl zbytečně tlumit jeho náladu. V duchu jsem takovou jistotou neoplýval. Jediná legie a zhruba stejný počet vojáků pomocných sborů nepředstavovaly takovou sílu, aby se mohly postavit celému barbarskému národu. Zadoufal jsem, že snad tihle Helvetiové nejsou moc početní. To mě tehdy rozhodně mělo vyřadit z místa augura. Ale utěšujícími představami sám sebe klamu dost často.

V mlze, daleko za Caesarovým táborem, jsem rozeznal roz-

lehlé, neuspořádané město. Bezpochyby Genova. Vojáci také pracovali na dalším úkolu; budovali hliněný val táhnoucí se od jezera až za obzor a končící u nejbližších hor. Vyrůstal mezi táborem a městem a já se domníval, že jeho účelem je odražit Galy, aby se nepokoušeli napadnout tábor jejich oblíbenou taktikou střemhlavého útoku. Plně jsem to schvaloval. Čím víc překážek se postavilo mezi mne a ty divochy, tím jsem byl radši.

Stezka nás zavedla na místo asi čtvrt míle od tábora legie, kde se pracovní četa pod dohledem důstojníka dřela na dlouhém valu. Z kopí vystavěli trojnožky, o ně opřeli štíty a přilby nasadili na špičaté hroty. Tenká kopí a úzké ploché štíty značily, že se jedná o příslušníky lehké pěchoty. Když nás jejich důstojník uviděl, zazubil se.

„Decie!“ Byl to Gnaeus Kvintilius Karbo, můj starý přítel.

„Karbo! Nedokážu ani vypovědět, jak jsem šťastný, že tě tu vidím! Teď vím, že zvítězíme.“ Seskočil jsem z koně a stiskl mu velmi tvrdou, mozolnatou ruku, jakou ostatně mívají všichni legionáři. Karbo byl profesionál a sloužil už dlouho. Pocházel z venkovské aristokracie z Caere a ztělesňoval nejryzejšího Římana, jaký jen mohl existovat. Staří podvodníci, jako můj otec a jeho přátelé, předstírají, že jsou tradiční Římané, ale Karbo byl pravý představitel národa, muž, který jako by přímo pocházel z dob Kamillových.

„Cítil jsem, že se objevíš, Decie. Když jsem slyšel, že je tribunem Klodius a ty jsi zasnoubený s Caesarovou neteří, věděl jsem, že je jen otázka času, než se k nám připojíš.“ Karbo (bůh žehnej jeho železnému válečnému srdci) si myslel, že dychtím po boji a slávě.

„Co tu děláš?“ zeptal jsem se ho. „Máš na starosti dozor nad stavbou?“

„Ne, na tomhle tažení jsem velitelem pomocných sborů.“ Kývl směrem ke skupině pracujících nahoře na valu. „Tamhle vidíš pár mých mužů.“

„Ty?“ zeptal jsem se ohromeně. „Přece ses účastnil Lukullova tažení po celé Asii i jeho vítězného slavnostního pochodu v Římě! Měl bys velet legii. Proč by Caesar muže s tak dlouholetými zkušenostmi pověřil jen velením lehké pěchotě?“ Cítil jsem to za něj jako potupu, ale on jen zavrtěl hlavou.

„Není to armáda, jaké znáš, Decie. Caesar nedělá věci jako ostatní velitelé. Dal některým svým nejzkušenějším mužům na starost pomocné sbory. Viděl jsi zdejší okolí? Ty lesy? Věř mi, je to stále horší, jak se přibližujeme k Rýnu. V tomhle terénu nemůžou legionáři pochodovat v žádné bojové formaci. Musíš je provést údolími, a proto je nutné mít spoustu oddílů na křídlech, aby čistily lesy po obou stranách cesty. Galové navíc rádi bojují v pohybu, takže předsunuté jednotky musejí být nejlepší, jinak by tě barbaři napadli dřív, než bys je vůbec zahlédl. V téhle válce jsou pomocné sbory důležité.“

„Řekl bych, že každý voják je důležitý, pokud je tohle celá Caesarova armáda.“

„To je pravda. Nepředpokládám, že za tebou jede nějaká posila.“

Rychle jsem za sebe ukázal palcem. „Jen můj osobní otrok Hermes. Máš něco, co by sis chtěl nechat ukrást?“

Zašklebil se. „Myslel jsem si, že jsou to plané naděje. Pompeius má pro nás postavit dvě další legie, ale ještě tu po nich není ani stopy.“

Caesarovi spojenci Pompeius a Krassus mu zajistili neobvyklé pětileté velení v Galii a přislíbili svou podporu. Pomyslel jsem si, že pokud těm dvěma věří, může na své posily čekat pěkně dlouho.

Karbo si mě prohlédl a jeho obličej dostal ještě kyselejší výraz. „A ještě něco, Decie, udělej sobě, mně, armádě a nesmrtelným bohům laskavost a svlékni si tu parádní výstroj, než se ohlásíš Caesarovi. Tady to nechodí jako v armádách, které jsi doposud poznal.“

„Opravdu? Myslel jsem, že jsem oblečený docela dobře.“ Teprve teď jsem si všiml, že Karbo má na sobě prostou galskou drátěnou košili a obyčejnou bronzovou přilbu, tvarem připomínající nádobu, bez jakékoli ozdoby, jakou měli všichni vojáci, jen meč mu visel na levém boku místo na pravém a kolem pasu měl velitelskou nachovou šerpu. V okamžiku, kdy jsem si to uvědomil, k nám z tábora dolehlo zatroubení.

„Pozdě,“ řekl Karbo. „Velitel vyzývá k nástupu. Musíš se okamžitě hlásit. Připrav se, že si tě bude trochu dobírat.“

Do tábora jsme se vydali pěšky a Hermes za námi vedl zvířata.

„Jak dlouhý je ten val, co stavíte?“ zeptal jsem se Karba.

„Asi devatenáct mil, táhne se od jezera do hor, aby zadržel Helvetie.“

„*Devatenáct mil?*“ zopakoval jsem ohromeně. „Hovoříme tu o Gaiovi Juliovi Caesarovi? Tomtéž Caesarovi, kterého jsem znal z Říma, který nikdy nešel pěšky tam, kam se mohl dát odnést, a který nikdy nezdvihl zbraň těžší než vlastní hlas?“

„Setkáš se s jiným Caesarem,“ slíbil. Měl úplnou pravdu.

Vstoupili jsme do tábora jižní branou a kráčeli po via Praetoria, která vedla přímo jako dráha šípů středem tábora až k opevněnému pretoriu, kde se nacházel stan velitele štábu obklopený vlastním nízkým hliněným valem. Via Principalis protínala viu Praetoria v pravém úhlu; za ní se rozkládala část obývaná vyššími důstojníky a jednotkami, které si chtěli nechat u sebe, aby je oddělovaly od obyčejných vojáků, desátníků a centurionů. Obvykle to bývali *extraordinarii*, prostí vojáci sloužící déle než

dvacet let, kteří neměli jiné povinnosti než bojovat. Všiml jsem si nezvyklého počtu stanů postavených za pretoriem a zeptal jsem se na ně Karba.

„Caesar utvořil zvláštní pretoriánskou gardu. Většinou se jedná o příslušníky pomocných sborů, jak pěchoty, tak jízdy.“ Ostatní generálové využívali obvykle během tažení vojáky pretoriánské gardy jako osobní strážce, ale často i jako mimořádné zálohy, které povolali v rozhodujících okamžicích bitvy. Podle velikosti Caesarovy gardy jsem se domníval, že jejich účel je spíš ten druhý.

Před pretoriem podél via Principalis byly v řadě postaveny jednotlivé stany prefektů a tribunů. Na křižovatce obou cest stála svatyně: stan obsahující odznaky legie. Před ním hlídkovala čestná stráž a vzhledem k pěknému počasí byly odznaky na dřevěném podstavci odhalené. Strážní stáli nehnutě s tasenými meči a podle jejich krátkých drátěných košil a malých kulatých štítů by si je člověk mohl splést s lehkou pěchotou pomocných sborů; avšak jejich stanoviště a lví kůže pokrývající jejich přilby; a visící jim dolů po zádech prozrazovaly, že jsou to *signiferi* a *aquilifer*. Patřili k nejdůležitějším důstojníkům v celé legii – byli povýšeni z prostých vojáků, protože byli nejstatečnější ze statečných.

Zasalutovali jsme orlu na žerdi, když jsme ho míjeli, a já si všiml, že na obdélníkové destičce pod orlem zakončeným kláticím se koňským ohonem stojí: *LEGIO X*. To bylo uklidňující. Desátá legie byla považována za nejlepší. Tedy všemi kromě jiných legií. Znal jsem spoustu mužů, kteří sloužili u Desáté, ať už důstojníků nebo prostých vojáků. Když jsem tady musel být jen s jedinou legií, nemohl jsem si přát lepší.

Dva strážní pretoriánské gardy stáli před otvorem v náspu obklopujícím pretorium a sahajícím až k jejich pasu. Muži byli vyzbrojeni vrhacími kopími, na sobě měli lehký pancíř a třima-

li štítů. Val byl spíš symbolickým předělem než skutečnou ochranou. V polovině východní zdi bylo vyvýšené pódium, ze kterého generál oslovoval forum, otevřený prostor, kde se shromažďovala legie, kde kupci uzavírali obchody s vojskem a kde v určených dnech mohli místní zemědělci konat trhy.

Pochopitelně jsme dorazili jako poslední. Před velkým generálovým stanem stál mohutný stůl, který obklopili všichni vyšší důstojníci. To byli tribunové a prefekti, důstojníci pomocných sborů a jeden centurio. Věděl jsem, že ten poslední bude centurio první setniny první kohorty, známý v každé legii jako *primus pilus*: První setník. Jako jediný mezi důstojníky měl k holením přivázané bronzové chrániče, starobyrou ochranu už před stoletími odloženou a nepoužívanou jinými pěšáky. Tyto chrániče však dosud zůstaly jako symbol hodnosti centuriona. Ve chvíli, kdy jsme vstoupili, ukazoval na něco na stole révovkou, asi metrovou holí o síle mužského palce, dalším znakem centuriona. Když jsme vešli, zdvihl oči a pohled mu zka-meněl.

Caesar se opíral o stůl, a jak jsem teď rozeznal, hleděl na mapu. Za ním stálo jeho dvanáct prokonzulárních liktorů, kteří drželi své *fascēs*. V Římě nosili liktoři tógy, ale tady měli vojenský oděv: rudou tuniku se širokým koženým páskem obarveným načerno a pobitým bronzovými cvočky, což byl zvyk z časů etruských králů. Jakmile přítomní zmlkli, Caesar vzhlédl, narovnal se a nasadil známý kněžský výraz jakožto *pontifex maximus*. Pomalu a důstojně si přetáhl záhyb svého vojenského pláště přes hlavu.

„Pánové,“ pronesl, „zakryjte si hlavy. Máme návštěvu z Olympu. O našem vítězství nemůže být pochyb, protože mezi nás sestoupil sám bůh Mars.“

Shromáždění propukli v mocný, burácející řehot, až nejspíš polekali hlídky. Dokonce i Karbo se zalykal smíchy tak, že dostal

škytavku. Doufal jsem, že přílba mi skryla většinu zrudlých tváří, když jsem stál jako idiot s rukou stále úplně nataženou v pozdravu.

„Nepředpokládám, že jste přivezl nějaké posily, Decie,“ prohodil Caesar a pláštěm si setřel slzy z obličeje.

„Bohužel ne, prokonzule.“

„Myslel jsem si, že je to planá naděje. Nu, stejně jsme se už všichni potřebovali pořádně zasmát. Připojte se k nám, Decie. Titus Vinius se nás právě chystal informovat o stavu opevnění i o nepřátelských akcích proti němu. Pokračujte, První setníku.“

O nepřátelských akcích? Nevšiml jsem si žádné armády, která by zaujímala obvyklé předbitevní galské pozice. Přes mapu se táhla linie od hor k jezeru a právě k němu centurio ukazoval révovkou.

„Nejslabší místo je zrovna tady, u jezera. Terén je tu bažinatý a nepřátelé pronikají kolem konce valu mělčinami, způsobí co nejvíc škod a stejnou cestou zmizí zpátky. Podobně nás můžou napadnout i na konci opevnění v horách, ale jsou moc líní, aby se vydali tak daleko. A navíc, v bažině je nemůže pronásledovat jízda.“

Caesar se podíval na Karba. „Gnaee, dáte dohromady malou jednotku vybraných mužů z pomocných sborů, hlavně dobré plavce, co se nebojí vody. Žádné pancíře, ani přílby. Jen ruční zbraně a lehké štíty. Chci učinit přítrž těmhle útokům Galů, co mají na nohou plovací blány.“

„Budou ve službě už dnes večer, veliteli,“ prohlásil Karbo. Odkášlal jsem si.

„Mars si přeje promluvit,“ řekl Lucius Caecilius Metellus, můj vzdálený příbuzný přezdívaný Bobule kvůli několika vystupujícím boulím na obličeji. Přes prostý pancír si navlékl šerpu tribuna.

„Rád tě tu vidím, Bobule,“ pozdravil jsem ho s širokým úsměvem. „Kde je těch sto sesterciů, které mi dlužíš od předložských závodů na počest bohyně Cerery?“ To ho umlčelo.

„Chcete se na něco zeptat, Decie?“ řekl Caesar.

„Prosím, mějte se mnou trpělivost, veliteli, protože jsem právě dorazil. Za hradbami není žádná barbarská armáda, takže předpokládám, že Helvetiové s námi stále vyjednávají. Jak je možné, že posílají nájezdníky, aby nám škodili?“

„Tohle nejsou přímořští Galové, kteří vědí, jak se mají civilizovaní lidé chovat,“ vysvětloval Caesar. „Jejich vyslanci hovoří za celý národ, ale zároveň si myslí, že je pochopitelné, když někteří mladí válečníci v noci vylezou a vyšlou šípy a oštěpy do našeho tábora. Nepovažují to za nic vážnějšího, než když bujný kůň přeskočí plot na cizí pozemek.“

„Rádi chytají stráže a průzkumné hlídky,“ řekl Titus Vinius, První setník. „Jsou to lovci lebek. V hlubokých lesích, kde mají svaté háje, se dají najít obrovské hromady lebek.“

Byl to typický starý voják, který se snažil vyděsit nového rekruta, ale jen marnil čas. Ve Španělsku jsem viděl mnohem horší věci než tohle.

„Decime Varro,“ řekl Caesar, „stav zásob, prosím.“ Všiml jsem si, že Caesar hovoří energicky a stručně na rozdíl od zdlouhavého stylu, ve kterém si liboval v Římě.

„Zásoby obilí, konzervovaného ovoce, ryb a masa postačí na deset dnů, na dvacet při polovičním přidělu. Zásobovací konvoj z Massilie má dorazit každým dnem.“

„Decie, minul jste cestou sem zásobovací konvoj?“

„Ne, prokonzule.“

„Kvestore, zvyšte nákup od místních farmářů. Nechci, abychom měli malé zásoby, až se Helvetiové rozhodnou zaútočit.“

„Za nekvalitní plodiny budou požadovat přemrštěné ceny, pane.“ Kvestor byl vážně vyhlížející mladý muž, který mi byl matně povědomý.

„Zaplatte jim bez velkého smlouvání,“ přikázal Caesar. „Stav pokladny neznamená pro vojáky nic. Zato stav jejich žaludků pro ně znamená všechno.“

„Ano, Caesare.“ Vybavilo se mi kvestorovo jméno: Sextus Didius Ahala. Asi před rokem nebo dvěma zastával tentýž úřad v Římě a já mu jeho současnou funkci ve zdejších podmínkách nezáviděl. Kvestor prokonzula je zodpovědná pozice, ale je to zároveň ta nejnudnější práce, kterou si člověk dokáže představit – vést účty a uzavírat smlouvy za provincii a její vojenský stav.

Asi hodinu trvalo vyslechnutí hlášení, vydání rozkazů a sdělení hesla. Nato porada skončila. Caesar naznačil, abych se spolu s Viniem ještě zdržel.

„První setníku, potřebujeme někam umístit Decia Caecilia Metella mladšího. Co navrhuje?“

Muž mě přehlédl se zběžnou lhostejností, jakou profesionální vojáci dávají najevo amatérským mladším důstojníkům. U jemu podobných si člověk dokázal získat respekt jen dovedností v boji.

„Už máme víc důstojníků, než je třeba, prokonzule. Hlavně potřebujeme víc vojáků.“

„Už brzy přijdeme o nějaké z obou skupin,“ poznamenal Caesar. „Prozatím je nutné Deciovi přidělit bojovou pozici.“

Vinius se sehnul a zvedl svou přílbu, která ležela pod stolem. „Jízda,“ řekl. Chtěl mě mít z cesty, což jsem mu mohl sotva vyčítat. Nezkušení důstojníci, obzvláště tribunové zelenáči, jsou prokletím centurionova života. Mohl jsem mu povědět, že mi vojenský život a tažení nejsou cizí, ale neohromilo by ho to.

„Výborně. Decie, hlase se v pretoriánské jízdě *ala*. Její současný velitel je Gal jménem Lovernius, ale potřebuje římského

nadřízeného. Jako pretorián příslušíte k mému osobnímu štábu, takže budete pravděpodobně trávit mnohem víc času se mnou než s nimi.“

„Doufám, že to není španělská jízda?“ S ježděním se Španěly jsem měl spoustu zkušeností.

„Jsou to Galové,“ odpověděl Caesar. „Ale úhlavní nepřátelé Helvetiů.“ Což mnoho neznamenal, protože Galové bojují s někým neustále. Nu, jakákoli jízda je určitě lepší než jízda římská, která je historicky tak žalostná, jako je naše pěchota impozantní. Stejně jako námořnictví je vojenská jízda jednou z věcí, pro kterou zkrátka nemáme ani nadání, ani schopnosti.

„Prokonzule, s vaším dovolením půjdu zkontrolovat hlídku.“ Vinius si pod hladce vyholenou promodralou bradou utáhl šňůrky lícních plátků. Jeho přilba byla stejně prostá, jako všechny ostatní, které jsem v téhle legii viděl, až na chochol z koňských žíní, který měl připevněný z jedné strany na druhou místo zepředu dozadu, což byl další rozlišující znak centuriona.

„Běžte,“ pokynul Caesar a opětoval mu pozdrav. Když muž odešel, znovu se obrátil ke mně.

„Dáváte mu příliš volnosti, Gaie Julie,“ poznamenal jsem. Mohl jsem si dovolit být o něco méně formální, protože jsme byli sami.

„Dávám všem svým centurionům více svobody, než poskytují většině důstojníků. Ne tihle političtí prospěcháři v šerpách, Decie, ale centurioni jsou páteří legií. Jistě, i mezi důstojníky se najdou skvělí vojáci, jako třeba Karbo nebo Labienus, ale já vím, že na své centuriony se mohu plně spolehnout.“

„Můžete se spolehnout na někoho dalšího?“

Přesně pochopil mou otázku. „Co se povídalo v Římě, když jste odjížděl?“

„No, nebyl jsem přímo v Římě. Momentálně v něm pro mě není příliš zdravo, tak jsem trávil čas na otcově tuscijském statku, než jsem...“

Caesar netrpělivě mávl rukou. „Je mi jedno, jestli jste byl třeba v Aténách. Jste Caecilius Metellus a víte, co se povídá na Foru. Tak mluvte!“

„Že vaši nepřátelé v Římě vám zajistili toto výjimečné vojevůdčovské místo s plným vědomím, že neuspějete. Že Krassus a Pompeius protlačili vaše velení shromážděními a senátem z téhož důvodu. Že se vy a vaše armáda vysílíte a v téhle divočině nakonec zahynete jako hrozny na révě, jejíž kořeny ohryzali krtci.“

Zadíval se na mě hluboko zapadlýma očima. „Nejsem ještě připravený stát se rozinkou. To první je v podstatě pravda, ale zbytek ne. Mám plnou podporu Pompeia a Krassa, o to nemusíte mít strach.“

„Ale to nic neznamená, Gaie Julie. Víte přece, jak se Pompeius chová. Nechá vás oddřít všechen boj a v posledním okamžiku vám vaši armádu sebere.“

Caesar se mrazivě usmál. „Ale to je politika – a v té já jsem mnohem lepší než Pompeius.“

„No..., máte svatou pravdu,“ připustil jsem.

„Decie, proč myslíte, že jsem se tak usilovně snažil, abych získal tenhle prokonzulát?“

„Protože Galové už celé roky vyvolávají nepokoje a nejspíš dovolují Germánům překračovat Rýn,“ odpověděl jsem. „Široko daleko je to jediná velká válka a válka znamená slávu, kořist a triumf.“

Ted' se usmál o něco vřeleji. „To je dost neomalenež řečeno. Nemyslíte, že mým motivem je vlastenectví?“

„Nikdy bych vaši inteligenci neurazil tím, že bych vyslovil něco takového.“

„Výborně. Většina mých tribunů jsou patolízalové.“ Přistoupil ke mně a popadl mě za paži. „Decie, v tomhle velení jde o mnohem víc než vypořádat se s Helvetii. Tady v Galii se otevírají obrovské možnosti! Doma v Římě si lidé myslí, že nejde o nic jiného než napráskat nekultivovaným, napůl nahým divochům, ale mylí se. Krassus touží po válce s Parthy, protože si myslí, že pouze podrobení bohatých, civilizovaných nepřátel obohatí jeho i Řím. I on se mylí.“

„Rozhodně se hodlám vyhnout Krassově válce, až ji dostane.“

„Skvěle. Zůstaňte se mnou zde v Galii. Říkám vám, Decie: muži, kteří mě tady budou příštích pět let podporovat, ovládnou Řím na dalších třicet roků stejně jako ti, kteří podporovali Sullu a vládli Římu uplynulých třicet let!“ Pronesl ta vychloubačná slova vášnivě.

Pochopitelně nemluvil ke mně. Hovořil k příslušníkům *gens* Caecilia, po jejichž podpoře zoufale toužil. Jeho žádost rozhodně nebyla nijak skromná. Moje rodina patřila k Sullovým stoupcům a z toho plynul prospěch pro naše politické postavení.

„Víte, že já nejsem žádný voják, Gaie.“

„A co má být? V Římě se rodí spousta vojáků. Vy jste muž neobyčejných kvalit a jedinečného talentu, jak jsem často opakoval před lidmi všech společenských vrstev.“ To poslední byla pravda. Caesar o mně skutečně lichotivě hovořil s lidmi, kteří mě kritizovali jako bezvýznamného výstředníka, když ne rovnou jako naprostého blázna.

Tohle nebyl Caesar, kterého jsem znával v Římě. Mluvil jako člověk posedlý nutkáním dobývat. Rozhodně ale nevypadal jako dobyvatel. Byl vysoký a štíhlý, rychle plešatěl a působil příliš křehkým dojmem, než aby na svá útlá ramena mohl vzít váhu celé armády. Na sobě měl prostou bílou tuniku, vojenské boty a *sagum*, aby bylo patrné jeho postavení. Mezi tunikou a botami